

Svar på motion från Louise Thunström (S) om utvärdering av skolornas digitalisering

Paragraf BUN Au § 39

Ärendenummer BUN 2026/0091-607

Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskotts förslag till barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Som svar på motionen översänds barn- och utbildningsnämndens yttrande av vilket framgår att det saknas förutsättningar att utvärdera skolornas digitalisering och dess långsiktiga effekter på elevernas lärande såsom motionären önskar

Sammanfattning av ärendet

Louise Thunström (S) har inkommit med en motion med syftet att utvärdera skolornas digitalisering och dess långsiktiga effekter på elevers lärande i Tanum och föreslår därmed att det ska genomföras en oberoende utvärdering av Tanums kommuns digitalisering av skolorna, den så kallade en-till-en-satsningen, med särskilt fokus på tidiga skolår och perioden från införandet 2012 till idag.

Motionens innehåll:

Av motionen framgår följande: *Tanums kommun var tidigt ute med att digitalisera skolorna så att varje elev fick sitt eget digitala verktyg. Särskilt utmärkande var att Tanum startade redan i lågstadiet för att sedan bygga ut satsningen. Samtidigt har Tanum under många år efter att en-till-en genomfördes haft stora problem med svag måluppfyllelse i skolan, trots att mer resurser tillförts. De senaste åren har forskningsläget nyanserats och flera resultat visar att analog inläring, så som läsning i tryckta böcker och att skriva med penna och papper ger bättre förutsättningar för utvecklingen av minne, begreppsbildning och djupare inläring, särskilt i de tidiga skolåren. Några forskare går till och med så långt och uttrycker att en-till-en bör tillämpas först i gymnasiet. Det är oseriöst att i förväg peka ut en enskild orsak till Tanums svaga måluppfyllelse. Men vi (Socialdemokraterna) menar att det är fullt rimligt och viktigt att faktiskt följa upp och utvärdera om och på vilket sätt Tanums tidiga digitala skolsatsning haft betydelse för elevernas måluppfyllelse. Vad vi (Socialdemokraterna) vet har någon utvärdering aldrig gjorts.*

Kommunfullmäktige beslutade den 23 februari 2026, § 26 att överlämna motionen till barn- och utbildningsnämnden för beredning.

Svar på motionen

Det är korrekt att skolorna i kommunen har arbetat aktivt med att integrera datorer och digital teknik i undervisningen och en större IT-satsning startade redan på tidigt 2010-tal. Det handlade då om att alla grundskoleelever fick en egen iPad.

Satsningen började i lågstadiet och byggdes ut till hela grundskolan och är nu etablerad. De äldre eleverna får även ta hem sina iPads.

Det betonades tidigt att tekniken ska stödja lärandet, inte styra det. Lärare har fått stöd genom IKT-pedagoger, genomgått utbildningar och haft kollegiala möten. Det är alltså ett stort fokus på hur datorer används i undervisningen.

Datorer/surfplattor används exempelvis på dessa sätt:

- Skriva och producera texter
- Presentationer och redovisningar
- Informationssökning
- Multimedia – kombinera text, bild, film och ljud i uppgifter.
- Matematik och visualisering – till exempel filmer eller appar för att förklara problem.
- Spelbaserat lärande

Syftet är att planeringar, uppgifter och mål ska bli tydligare digitalt. Det finns även en målsättning att kommunikation mellan lärare, elever och vårdnadshavare.

Effekter och utmaningar

Skolorna kan se positiva effekter i form av minskad pappersanvändning, tillgång till mer utbildnings- och informationsmaterial, förbättrad läs- och skrivutveckling i vissa årskurser och ett ökat engagemang och mer "lustfyllt" lärande.

Digitaliseringen har utvecklats explosionsartat och forskning sker inom området. Samtidigt får vi mer och mer erfarenhet av vad tekniken har för påverkan på oss. Detta lyfts fram på nationell nivå:

- När varje elev har en egen enhet ökar risken för distraktion och det finns risk att spel, sociala medier och annat kan konkurrera med undervisningen. Eleverna kan få svårare med att fokusera på djupet

och effekten blir ibland yttligare inläring, särskilt om läraren inte har tydlig struktur.

- Mindre träning i att skriva för hand kan påverka handstil och stavning och forskning visar att handskrift kan stödja minne och förståelse på ett annat sätt än att skriva på skärm. Därför har många skolor behövt återinföra mer analogt arbete.
- Digital läsning tenderar att bli snabbare och mer skummande och alltså mindre djupgående än läsning på papper. Elever kan få svårare att analysera längre texter och hålla fokus.
- Långa skoldagar framför skärm kan påverka ögon och sömn och det finns risk att den fysiska aktiviteten minskar. Om elever dessutom använder skärm hemma blir den totala tiden hög.
- Tekniken i sig förbättrar inte undervisningen. Om läraren saknar utbildning eller tid kan datorn bli ett "dyrt skrivhäfte" och i sämsta fall ersätter den bra pedagogik istället för att förstärka den.
- En-till-en-satsningar är dyra eftersom det krävs både inköp, underhåll och support. Det är viktigt att nätverk och system fungerar så att lektionen kan genomföras som planeras och att inte tid går åt till att lösa tekniska problem istället för lärande.

Både Skolverket och OECD betonar att tekniken i sig har liten effekt och att det är lärarens pedagogik som är avgörande. En effektiv användning kräver en tydlig struktur, genomtänkta uppgifter och ett aktivt ledarskap i klassrummet för att inte datorn ska riskera att bli en distraktion.

Samtidigt framhåller Skolverket att elever måste lära sig källkritik, informationssökning och digital kommunikation. Likaså är etik på nätet en viktig fråga. Digitaliseringen kan ge alla elever tillgång till samma verktyg, men Skolverket betonar också att man kan förstärka skillnader beroende på studieteknik och stöd hemifrån. Det betonas därför att skolor måste arbeta aktivt för att motverka detta.

Lärarna uppmärksammade efter några år att vissa elever fick svårt med koncentrationen i klassrummet och att den digitala enheten distraherade. Därför finns numera ett kompletterande system där läraren kan styra klassens eller enskild elevs iPad.

Sammanfattning

Som framgår ovan har digitala läromedel använts under lång tid i kommunen. De har distribuerats till samtliga enheter i kommunen vilket innebär att det inte finns någon skola där digitaliseringen inte genomförts.

Det betyder alltså att det inte finns möjlighet att göra jämförelser mellan enheter som inför digitala läromedel och de som inte gjort det. Referensgrupper saknas alltså. Förvaltningen har även varit i kontakt med en före detta forskare som följde Falkenbergs digitaliseringsresa inom skolan. Forskaren bekräftar det omöjliga att idag göra en relevant utvärdering utifrån motionärens önskan.

Forskning och erfarenhet visar att det är oerhört viktigt med lärarnas kompetens och en tydlig och klar riktning om på vilket sätt de digitala hjälpmedlen ska komplettera övrigt undervisningsmaterial. En balans krävs mellan det analoga och det digitala.

Det är även intressant att notera att staten uppmärksammat utmaningarna med digitaliseringen och nyligen har kraven på bemannade skolbibliotek förstärks i skollagen.

Likaså har staten genomfört satsningar i form av statsbidrag för inköp av läromedel. Av bestämmelserna för ansökningsåret 2025 framgår att *statsbidraget ska användas för inköp av läroböcker. En lärobok definieras enligt skollagen som ett tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter. Bidraget får därmed inte användas till att bekosta renodlade digitala läromedel. Statsbidraget får bara användas till inköp av sådana läroböcker som är avsedda att användas i undervisningen. Läroboken ska vara utgiven av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art. Övningsböcker och facit kan vara godkända, under förutsättning att de är direkt kopplade till en lärobok som används i undervisningen.*

Elevernas resultat och måluppfyllelse behöver stärkas och det är många faktorer som påverkar detta. Analyser, uppföljningar och åtgärder ska genomföras inom det systematiska kvalitetsarbetet. Varje skola behöver analysera sina resultat både på individ-, klass- och enhetsnivå. Detta kräver struktur, långsiktighet, kunskap och tid. Ett förändringsarbete kräver uthållighet och här gäller det att rektor tillsammans med sina medarbetare har en tydlig gemensam målbild där analyser och utvärderingar sker kontinuerligt. I detta ingår då lärmiljöer samt undervisningsmaterial, elevernas förutsättningar och medarbetarnas kompetens.

I motionen föreslås att en oberoende utvärderingen av den digitala satsningen ska genomföras. Förvaltningens uppfattning är dock att det är svårt att genomföra denna utvärdering eftersom det saknas enheter att jämföra med och att en elevs måluppfyllelse påverkas av många olika faktorer varav digitala undervisningsmaterial är en av dem.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2026-05-22

Motion från Louise Thunström (S) om utvärdering av skolornas digitalisering

Beslut kommunfullmäktige 2026-02-23, § 26

Reservationer

Michael Halvarsson, Miljöpartiet och Camilla Hogebrandt, Socialdemokraterna reserverar sig muntligen mot beslutet.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige – för beslut

Skolchef förskola, grundskola och anpassad grundskola

Verksamhetsutvecklare